

ТЕОЛОШКИ ПОГЛЕДИ

ВЕРСКОНАУЧНИ ЧАСОПИС

БЕОГРАД, 1975.

ГОДИНА VIII

БРОЈ 2

Студије и гледишта

Јеромонах Артемије РАДОСАВЉЕВИЋ

Спасоносност св. тајне покајања или исповедање грехова

Свима се нама десило, чак и млађима, да било када присуствујемо православној опелу, парастосу или бар малом помену. У тим светим чиновима поред тога што се молимо за упокојење душа наших милих и драгих „преждеотшедших“ сродника, исповедамо и једну веома важну хришћанску истину, истину да „нема човека да живи а да не греши“ (јасно њест човек, иже живи биће, и не согрјешит). Шта значе те речи које свештеник тако често изговара у заупокојеним службама? Значе без сумње то, да сваки човек, па и православни хришћанин, и после светога крштења греши. Грешити пак значи мислити, говорити или делати нешто што је противно закону Божјем, вољи Божјој (која је изражена и показана у Светом Писму и учењу Цркве); или пак не мислити, не говорити и не делати оно што нам Бог заповеда да чинимо. Грех је дакле, не само преступање заповести Божјих, него и не испуњавање, не вршење истих. Грех је не само чињење зла, него и не чињење добра. „Уклањај се од зла, и чини добро“ (Пс. 36, 27) саветује свети Псалмопевац. А свети Апостол исто то захтева само другим речима: „Мрзећи на зло држите се добра“ (Рим. 12,9).

А грех, сваки грех, има ту силу и моћ да нас одвоји од Бога, од вечног живота, и да нас рине у вечну смрт. „Плата за грех је смрт“ (Рим. 6,23) поново опомиње свети Апостол Павле. Тиме се грех показује као највећи, чак једини противник и непријатељ нашег спасења. Нас нико и ништа не може одвојити од Бога и лишити нас спасења сем греха. „Ко ће нас раставити од љубави Божије? Невоља ли или туга? или гоњење? или глад? или голотиња? или страх? или мач?“ пита свети Павле, па додаје: „Јер знам јамачно

да ни смрт, ни живот, ни анђели, ни поглаварства, ни силе, ни садашње, ни будуће. Ни висина, ни дубина, ни друга каква твар може нас раздвојити од љубави Божије, која је у Христу Исусу Господу нашему” (Рим. 8, 35. 38—39).

Ако дакле нема човека да живи а да не греши, ако нас дакле само грех лишава спасења и одваја од Бога, то значи да нема никога спасеног, да сви одлазе у вечну смрт? Да, тако би то било да човекољубиви Господ, знајући слабост људску, није оставио један врло ефикасан лек против греха, лек који уништава сваки грех учињен после крштења, и који тако омогућује људима спасење и живот вечни. Тај лек, тај свелек у Православној Цркви се назива Света Тајна Покајања или исповести. У овој Светој Тајни човек се чисти од оних грехова које је учинио после крштења, те се она често назива и друго крштење. У њој свештеник Цркве Божје силом Духа Светога отпушта и разрешава грехове које је хришћанин учинио после светог крштења, а за које се он искрено каје и исповеда их.

У светлости до сада реченог јасно је да бити прави хришћанин, значи бити доживотни покајник, значи имати стално пред очима мноштво својих сагрешења, и непрекидно осећати покајничко расположење. На то је човек позван пре него што постане хришћанин. „Покајте се и верујте Еванђеље” (Мк. 1,15) рекао је Господ у почетку своје проповеди, и тиме показао пут како се постаје следбеник Христов. Тај пут је — покајање. Покајање је уствари буна човека против себе самога, каже владика Николај. То је буна против старог човека, човека огрезлог у грехе и страсти и тиме удаљеног од Бога. Јер сваки грех удаљује од Бога, а човек огрезао у гресима, одлутао је у „даљну земљу” где се лице Божије не види. Да би такав човек постао „нова твар”, по апостолу Павлу, мора прво „доћи себи”, попут блудног сина, и покајати се. Почетак томе је буђење из летаргичког сна греха, због чега свети Апостол и довикује успаваним у гресима: „Устани ти који спаваш, васкрсни из мртвих, и обасјаће те Христос” (Еф. 5,14). Када човек, пробудивши се, сагледа своје грехе, згади се на њих и омрзне их, то је почетак покајања. Тек тада моћи ће да осети у срцу своме право раскајање и да са смелошћу пред духовником исповеди своје грехе, да изврати душу своју пред њим и Господом својим, који невидљиво присуствује и прима исповест, да покаже све ране душе своје, и да са надом на милост Божју завапи: „Господе, погледај, сва се душа моја огубала и нигде здрава места на њој! Помози и опрости.”

Право покајање не може бити ствар тренутне загрејаности. Оно мора бити стално расположење душе, јер такав смисао и имају речи светог апостола Павла упућене коринћанима: „Ако бисмо себе осуђивали, не би осуђени били” (I Кор. 11,31). Тако су покајање схватили и свети Оци и подвижници који не виде краја покајању. Оно траје колико и живот човеков. Зато што „много пута грешимо сваки дан”, зато и морамо увек осећати себе грешним и кајати се. „Нема краја покајању, вели преподобни Марко Подвижник, до саме смрти, и за мале и за велике”. А свети Јован Лествичник, који

је сагоревао у небочежњивим подвизима, саветује: „Ми нећемо бити окривљени, браћо, зато што нисмо чинили чуда, што нисмо благовестили, што нисмо достигли виђења, него зато што се нисмо кајали и плакали за грехе наше”. О сталној потреби покајања говори и чувени руски подвижник, епископ Игнатије Брјанчанинов, следеће: „Браћо, да би се поверовало у Господа нашега Исуса Христа — потребно је покајање; пребивати у тој спасоносној вери — потребно је покајање; успевати у њој — потребно је покајање; наследити царство небеско — потребно је покајање”.

Но право, истинско покајање може човек осетити и доживети једино у Цркви Христовој, која има сва средства да га на њега покрене и да га у њему укрепи. Кроз свету Тајну Покајања Црква води верне из благодати у благодат, док сви не достигну у човека савршена, у меру раста висине Христове (Еф. 4,13).

Свету Тајну Покајања је установио сам Господ Исус Христос, када је после славног свога Васкрсења јавио се ученицима кроз затворена врата дунуо на њих и рекао: „Примите Дух Свети. Којима опростите грехе опростиће им се, а којима задржите, задржаће се” (Јн. 20, 22—23). Ова власт опраштања и неопраштања грехова људима, која је од Господа Христа предата светим Апостолима, преносила се даље, заједно са Светим Духом, на апостолске наследнике — епископе и свештенике — у светој Тајни свештенства до дана данашњег, и преносиће се до свршетка века. Тако је свемудри Господ уредио, да и поред опште греховности свих људи, спасење ипак буде приступачно и остварљиво за све посредством свете Тајне покајања.

Чиме су се требали Апостоли, а касније и њихови наследници, руководити приликом опраштања или неопраштања грехова, из наведених речи Спаситељевих се конкретно не види. Но то су Апостоли знали из Христове науке коју су слушали док је Он још са њима био. Наиме, када је Христос захтевао од нас да опраштамо личне грехе један другоме, између осталог рекао је: „И ако ти (брат) сагреши седам пута на дан, и седам пута на дан дође теби и рече: кајем се! опрости му” (Лк. 17,14). Из овога јасно следи, да ако се кајање тражи као услов да би ми један другоме опраштали личне грехе и увреде, да се исти услов (кајање) тражи и пред Богом, да би од Бога преко духовника добили опроштај наших грехова. А да ће Господ примити сваког искреног покајника, најбоље сведоче Спаситељеве речи: „На небу бива већа радост за једнога грешника који се каје, него за деведесет и девет праведника којима не треба покајање” (Мк. 15,7). Да би пак то покајање било спасоносно, и да би кроз њега добили од Бога опроштај грехова, оно мора бити искрено и потпуно, спојено са признањем — исповедањем — својих грехова пред свештеником, који у име Оца небескога затим дреша или веже. Ово друго, тј. исповест грехова, поред искреног унутарњег кајања, неопходно је, јер свештеник, не само да не може разрешити непознате (неисповећене) грехове, него не може дати ни одговарајући лек за исцелење душевних рана које су нам греси нанели, будући да „нико не зна шта је у човеку, осим духа човјечијег” (1 кор. 2,11).

Отуда, моменат тајне исповести несумњиво је најдирљивији моменат у животу сваког хришћанина. Покајник овде пред духовником излаже сву своју душу, као на длану. Јер, пре свега, грешник се овде показује сасвим супротним него у обичном животу, у свету. Ако се увек и свуда људи труде, каже архимандрит Кипријан, да покажу себе са боље стране и брижљиво се труде да сакрију своје недостатке, само да не би други о њима помислили рђавије него што су они у самој ствари, на исповести грешник открива све своје негативне стране, трудећи се да покаже себе са стране унижавајуће. То је први услов за правилну и душекорисну исповест.

Тајна исповести је, као што се види, најнеопходнија потреба у животу сваког православног хришћанина. Без ње је немогуће остварити наше спасење и достићи у царство небеско, јер ван ње нема и не постоји други начин да се човек ослободи личних грехова почињених после свете Тајне крштења. А док је год човек испуњен гресима и страстима, немогуће му је да оствари јединство са свеправедним Богом и да се назове Његовим сином.

Па ипак, поред свег непроцењивог њеног значаја за спасење, света Тајна исповести је у нашем народу срозана на најнижи степен у православном свету, изгубила је скоро сваки практични значај. Има много наших крајева, нарочито по селима, где је реткост да се неко јави за исповест, чак и онда кад се причешћује. У појединим местима прве недеље свете Четрдесетнице причести се и до две хиљаде душа, а исповеди се, у најбољем случају, неколико честитих старица. И тако из године у годину. У другим пак местима, света Тајна исповести, као и само причешћивање, схвата се као нешто „што је за жене“, нешто што је за мушкарце „срамота“, те је редак случај да се неко од људи исповеди и причести. Но чак и тамо где се ова света Тајна колико толико врши, углавном је изгубила сав свој дубински и духовни значај, и обавља се врло често без довољне озбиљности како са стране верника, тако и са стране духовника. Нека ми се опрости на смелости, али из искуства знам да наши свршени богослови одлазе на парохије без скоро икаквих појмова о тој светој Тајни (сем онога што им је потребно да добију прелазну оцену из литургије), а често и са погрешним појмовима, које је углавном стекао преко „званичних“ исповести у богословијама два пута у години.

Неопходно је, и крајњи је час, да се озбиљно поради и преко богословија и преко парохија да се света Тајна исповести оживи у нашем народу и да се уздигне на ону висину која јој у Цркви и припада, да би могла да достојно одигра ону улогу у спасењу душа коју је кроз векове вршила.

У том циљу, а нарочито да наш народ добије јасну представу о овој светој Тајни, и појми како се за њу треба припремати и како јој приступати, наводимо овде у преводу из једног руског молитвеника ово.

УПУТСТВО О ТОМЕ КАКО СЕ ТРЕБА ИСПОВЕДАТИ, ДА БИ СЕ ДОБИО ОПРОШТАЈ ГРЕХОВА.

Пре исповести сваки треба да се постара да се сети свих својих грехова, какве је ко учинио свесно или несвесно, треба пажљиво да испита свој живот, да би се, ако је могуће, сетио свих грехова, не само учињених после задње исповести, но и раније, по забраву неисповеђене. Затим, са умилењем и смирењем у срцу да приступи Крсту и Еванђељу и почне да исповеда грехе своје. При томе треба пазити:

1. *Исповедај грехе своје отворено*, схвативши, да их говориш не човеку, но самоме Богу, Који већ и онако зна твоје грехе, не само хоће да их ти признаш. *И твог духовног оца нема шта да се стидиш*: он је такав исти човек као и ти, он добро зна и немоћ људску, и наклоност човека ка греху, и због тога твој духовни отац на исповести не може бити твој страшни судија. Но ти се, можда, стидиш духовног оца, *јер се бојиш да не изгуби добро мишљење о теби?* Напротив, духовни отац, само ако је теби пријатно његово добро мишљење о теби, видећи твоју искрену, отворену исповест, далеко ће већу љубав гајити према теби. Притом, ако се ти стидиш и бојиш да откријеш своје грехе пред једним духовником, како ћеш онда поднети онај стид, када се јавиш на страшни суд Божји, где ће се твоји греси, ако се не очистиш од њих истинским покајањем, открити пред самим Богом, анђелима и свим људима, познатим и непознатим?

2. *Исповедај све грехе своје подробно*, и сваки грех посебно. Свети Златоуст говори: „Не треба само рећи: сагрешио сам, или: грешан сам, но и све видове грехова треба изјавити”, тј. сваки грех треба именовати. „Откривање грехова”, говори свети Василије Велики, „подлежи истом закону као и објављивање телесних немоћи (болести) . . .”. Грешник је душевно болестан, а отац духовни је лекар; према томе, треба исповедати или говорити своје грехе духовном оцу исто тако као што болестан телесно говори своје телесне болести лекару, желећи да преко њега добије исцељење.

3. *Не мешај у исповест друга лица*, не жали се ни на кога, иначе каква је то исповест? То није исповест већ осуђивање; значи — само нови грех.

4. *Не старај се да на исповести оправдаваш себе* на било који начин, као: слабошћу, обичајем итд. На исповести, што више неко себе оправдава, тим ће мање бити оправдан од Бога, а што више неко себе обличава, осуђује и окривљује, тим ће више бити оправдан Богом. Зато не треба оправдавати себе на исповести, него напротив, што више окривљавати, обличавати и осуђивати, да би се угодно добити опроштај од Господа Бога.

5. Када о нечему упита духовни отац, не говори: „*не сећам се, може бити*, и у томе сам грешан”. Бог нам је заповедио да се увек сећамо својих грехова; а да се не би правдали забравом, *ми треба да се исповедамо што је могуће чешће*, јер они, који, по немару своје, мисле на своју душу и сувише ретко и на тај начин

заборављају своје грехе, то су у томе сами криви, и зато не могу се надати на опроштај грехова које нису исповедили. Зато неизоставно ми треба да се постарамо да се сетимо свих грехова. Када нам неко бива дужан, ми тврдо памтимо дуг, а своје дугове Господу Богу заборављамо! Није ли то с наше стране крајња небрига и немар о души?

6. Без питања духовног оца, *не говори сам о ономе у чему ниси грешан*, или што ниси радио. То значи, слично еванђелском фарисеју, само се хвалити, а не исповедати своје грехе, и зато само увећавати своју осуду.

7. *Треба се исповедати са тугом и скрушеним срцем* због грехова, којима смо ми увредили Господа Бога. Није добро што многи износе своје грехе са отвореном хладнокрвношћу и без икакве скрушености, као да воде неки обичан разговор; а још је горе, када многи, исповедајући се, дозвољавају себи да се чак и осмехују. Све је то знак некајања, а исповедајући се на такав начин, ми се не очишћујемо од грехова, него их још увећавамо.

8. На крају, *исповедај грехе своје с вером у Исуса Христа, и с надом на Његово милосрђе*. Јер само верујући у Исуса Христа и надајући се на Њега, ми можемо добити опроштај грехова, а без вере никако не можемо добити опроштај. Пример за ово је — Јуда Издајник.

Ето на такав начин, браћо моја, је неопходно исповедати се, да би добили од Господа опроштај греха. „Ако исповедамо грехе наше, Он ће нам, као веран и праведан, опростити грехе наше и очистити нас од сваке неправде” (I Јн. 1,9).

Но будући да многи од нашег народа немају јасну слику шта је све грех, зато да би се могли сетити свих својих грехова, и достојно припремити се за исповест, наводимо овде из истог молитвеника и потсетник или

РАЗВРСТАВАЊЕ ГРЕХОВА ПРЕМА ДЕСЕТ БОЖЈИХ ЗАПОВЕСТИ

I ЗАПОВЕСТ: Ја сам Господ Бог твој; немој имати других богова осим мене.

Имаш ли непрестано сећање на Бога и страх Божји у срцу?

Не колеба ли се вера твоја у Бога маловерјем, сумњом?

Не сумњаш ли у свете Догме Вере Православне?

Молиш ли се Богу да укрепи твоју веру?

Ниси ли очајавао у Божјем милосрђу?

Молиш ли се ти Богу сваког дана јутром и вечером? Да ли је усрдна твоја молитва?

Посећујеш ли увек, када је могуће, црквена богослужења? Не пропушташ ли их без важних узрока?

Волиш ли да читаш верско-моралне књиге, и читаш ли их? Ниси ли читао из грешне радозналости безбожне и јеретичке књиге?

Пилажеш ли добровољно, на позив цркве, за добротворне сврхе и за свети храм?

Ниси ли прибегавао гатању и ишао врачарама? Ниси ли учествовао на спиритистичким сеансама?

Не заборављаш ли о главном, о припремању за вечност и за одговор пред Богом, предајући се сујети, лености, задовољствима, немарности?

II ЗАПОВЕСТ: Не прави себи идола или каква лика; немој им се клањати нити им служити.

Да ли је за тебе Бог на првом месту? Може бити да није Бог за тебе на првом месту, већ нешто друго, на пример: стицање новца, прикупљање имовине, задовољство, разнода, храна, пиће, одело, украшавање, настојање да привучеш на себе пажњу, да играш главну улогу, да добијеш похвале, да проводиш време у расејаности, у читању бескорисних књига итд.?

Не одвлачи ли тебе од Бога привлачност телевизије, биоскопа, позоришта, картање?

Може бити, због бриге о себи, о својој породици заборављаш Бога и не угађаш Му и не испуњаваш захтеве Мајке-Цркве?

Ако је тако, то значи, ти служиш своме „кумиру“, своме идолу, он је у теби на првом месту, а не Бог.

Можда уметност, спорт, наука заузимају у теби прво место? Можда је нека страст (среброљубље, телесна љубав и др.) завладала твојим срцем?

Не чиниш ли од себе самог „кумира“ по гордости, по егоизму? Провери себе.

III ЗАПОВЕСТ: Не узимај узалуд имена Господа Бога свог.

Ниси ли се често клео говорећи „Бога ми“ у обичним, житејским разговорима; ниси ли употребљавао лакомислено, без побожности име Божије или, што је још горе, ниси ли окретао светињу на шалу? Или, не дај Боже, у наступу љутње, злобе, очајања, ниси ли дозвољавао себи дрско роптати на Бога или се бацати прљавим и одвратним псовкама на Бога и друге светиње?

Или давши неку клетву или заклетву, потом си је нарушио?

Ниси ли се предавао унији, чамотињи?

Не бива ли, због расејаности, непажљива твоја молитва Богу?

IV ЗАПОВЕСТ: Сећај се дана од одмора да га светкујеш; шест дана ради и свршавај све своје послове, а седми дан је одмор Господу Богу твојем.

Не нарушаваш ли светости недеље и великих празника, устављених од свете Цркве?

Не радиш ли у те дане због користи, добитка?

Уместо празничних богослужења не проводиш ли време у неком весељу, игранци, у позоришту, биоскопу или на било каквом скупу, где нема речи о Богу, где нема молитве, којом треба сретати празнични дан? Ниси ли сам сазивао на таква увесељавања и скупове, одвлачећи на тај начин људе од посећивања цркве?

Посећујеш ли у васкрсне (недељне) и празничне дане болесно у цркву с великим закашњењем, на средину или крај богослужења?

Посећујеш ли у васкрсне (недеље) и празничне дане болеснике? Помажеш ли сиротима, потребитима?

Не нарушаваш ли свете постове?

Не опијаш ли се алкохолним пићима?

V ЗАПОВЕСТ: Поштуј оца свога и матер своју, да ти добро буде и да дуго поживиш на земљи.

Није ли било случајева непоштовања према родитељима, немарног односа према њиховим саветима, њиховој милости? Јеси ли се бринуо о њима у њиховој болести, старости?

Ако су ти умрли родитељи, молиш ли се често за упокојење њихових душа у цркви и у домаћој молитви?

Није ли било случајева да си се без поштовања односио према пастирима цркве?

Ниси ли их осуђивао? Ниси ли се срднио на њих, када су они напомињали о вечности, о припремању за њу, о спасењу душе, о гресима? Када они призивају на добровољно покоравање Цркви и њеним правилима?

Ниси ли увредио кога старијег од себе, а особито добротворе?

VI ЗАПОВЕСТ: Не убиј.

Ти никога ниси убио физички у правом и буквалном смислу, но, може бити, проузроковао си смрт било кога посредним начином: могао си помоћи сиромашу и болесном и ниси то учинио, гладног ниси нахранио, жедног ниси напојио, путника ниси примио, нагога ниси оденуо, болнога и који се налази у тамници ниси посетио (Мт. 25, 34—46).

Ниси ли ти учинио духовно убиство, то јест, ниси ли скренуо кога с доброг пута живота; ниси ли увукао кога у јерес или раскол црквени; ниси ли саблазнио кога на грех?

Ниси ли убио кога духовно изливом злобе и мржње према њему?

Опрашташ ли онима који су те увредили? Ниси ли с киме у завади? Не чуваш ли дуго у срцу злобу и увреду?

Окривљујеш ли у свему себе или само друге?

Ниси ли прибегавала недозвољеним операцијама (абортусима, или другим врстама побачаја), што је такође убиство, грех и жене и мужа?

VII ЗАПОВЕСТ: Не чини прељубе.

Ниси ли живео (-ла) с лицем другога пола, налазећи се с њим у телесним односима, пре или без црквеног брака или задовољавајући се само грађанским браком? Ниси ли упоран у томе, уклањајући се од црквеног брака?

Не дозвољаваш ли себи лакомислено се односити са лицима другог пола?

Не оскврњујеш ли се, допуштајући себи да се предајеш нечистим и развратним мислима и жељама? читању нечистих (порнографских) књига, разгледању саблажњивих слика?

Сети се грешних песама, страстних игара, шала, говорења безобразних речи, нескромних погледа, кинђурења, пијанства и сличних грехова.

Схвати хришћанине, да до тог времена, док се ти не исповедиш за грехе незаконитог живљења или се будеш задовољавао само грађанским браком, без црквеног, док ти не прекинеш тај грех раздвајањем или ступањем у црквени брак, ти уопште не смеш приступити к причешћу Светих Христових Тајни, а такође нећеш имати никаквог гласа у црквеним стварима, нити добити било какву другу црквену потребу (црквено опело, рецимо).

Највише гине људи због нарушавања 7-ме заповести, зато што се људи стиде да исповедају своје грехе противне тој заповести, као што се то види из речи Анђела преподобној Теодори, кад је она пролазила ваздушна митарства (Види: Житије преподобног оца нашег Василија новог. Празнује се 26 марта). Кад је преподобна Теодора прошла 16, 17. и 18. митарство, Анђео је казао Теодори: „Ти си видела страшна, одвратна блудна митарства, знај да ретко која душа прође их слободно, сав свет је погружен у зло саблазни и нечистоте, сви су људи сластољубиви. Већи део, дошавши доде, гине: љути испитивачи блудних грехова хватају душе блудника и низводе их у ад”.

Буди храбар, хришћанине, и покај се док си жив, док још није касно.

VIII ЗАПОВЕСТ: Не кради.

Ниси ли присвајао себи туђу имовину директним или индиректним путем? Обманом, разним лукавством, махинацијама? Можда, ниси испуњавао, како то треба, оно што си требао испуњавати за плату коју си добијао.

Ниси ли безмерно привезан за земаљска добра, не желећи да их делиш са другима, којима су потребна?

Не влада ли твојом душом тврдичлук?

Ниси ли примао крадено? Да ли си по савести управљао туђим добром, ако ти је било поверено?

IX ЗАПОВЕСТ: Не сведочи лажно на ближњега свога.

Ниси ли клеветао на ближњега свога? Ниси ли често осуђивао друге, злословио, вређао их, за стварне њихове пороке или само за претпостављање истих?

Не волиш ли да слушаш било о коме рђаве разговоре, а затим са радошћу разносиш бавећи се сваким сплеткама, разглабањем, празнословљем?

Не прибегаваш ли када лажи, неправди? Трудиш ли се да увек будеш правичан?

X ЗАПОВЕСТ: Не пожели ништа што је туђе.

Не завидиш ли другима? Ако ти завидиш ономе, што је добро или драгоценост код других људи, знај да то осећање може довести тебе до неког тешког преступа на самом делу. Схвати, да је злобна

завист књижевника и фарисеја приковала на Крст самог Сина Божјег, који је дошао на земљу да спасе људе.

Завист увек доводи до злобе и мржње и бива способна да доведе до најбезумнијих поступака, чак до убиства.

Над свим тим гресима стоји гордост — почетак и родитељка свих греховних страсти. Гордост у овом или оном присутна је свима нама, у већем или мањем степену.

Гордост, сујета и себељубље највише нам и сметају да видимо своје грехе, да их признамо и исповедимо. Савремени људи неће да се кају за грехе своје управо зато, што они гордо и надмено сматрају себе увек и у свему првима или, у крајњем случају, желе да би их други сматрали за такве.

Прочитав, хришћанине, неколико пута овај потсетник грехова, далеко још непотпун; провери себе, помоли се Господу Богу, да би ти открио грехе твоје душе и чистосрдачно их исповедај.

Не говори: „Ја ништа нарочито нисам згрешио (нисам убио, нисам украо, итд.), као и сви грешан сам, већих грехова немам”, него почевши сећати се и бележити своје грехове против десет заповести, много ћеш их се сетити, а други пут још и више.

И тако, чистећи често своју савест на исповести, обавивши обавезно и предсмртну исповест, спашћеш се Божјом помоћи.

У време тешке болести, у твојој предсмртној исповести треба исповедити све грехе од младости и до последњих дана. Треба исповедати у предсмртној исповести све грехе, такође и оне који су већ раније били исповедани.

Да би покајник и на примеру видео како отприлике треба да изгледа његова исповест да би била плодотворна и спасоносна, навешћемо овде из истог молитвеника

ПРИМЕР ИСКРЕНЕ ИСПОВЕСТИ САВРЕМЕНОГ ПРАВОСЛАВНОГ ХРИШЋАНИНА

Верујем у Господа Бога, но често у мени Господ није на првом месту због светске сујете, због привезаности за земаљско.

Заборављам о краткоћи живота, о томе, да сам ја овде, на Земљи на испитивању и да треба да се приправим и спремим за одговор пред Богом и за вечни живот.

Примећујем у себи отсуство страха Божјега, бојазни од греха. Грешим често, непрестано, и то ме не узнемирава. Тешим се тиме, што сви тако живе. Немам суза покајања. немам муке покајања.

Понекад се не молим, а када се молим, то бива кратко, без пажње, расејано. У разним случајевима живота ретко прибегавам Богу с молитвом за помоћ, за уразумљење.

У цркву не идем сваке недеље, сваког празника, без обзира што би по здрављу могао ићи и других узрока нема који би ми ометали одлазак у цркву. На богослужење често закашњавам и стижем већ на средину богослужења. У цркви присуствујем, а не молим се, лутам у мислима по разним предметима.

Ретко се кад молим за умрле сроднике, познанике. За живе такође ретко се молим и ретко дајем имена у цркву за помињање.

Тврд сам на прилоге за цркву и за сиротињу.

Дуго нисам примећивао у себи, а сада почињем да се присећам, премда и с немарношћу, да почињем придавати већи значај новцу, и то неприметно продире у моје срце и ја постајем тврдица чак и за добре циљеве.

Мало придајем важности постовима и често их нарушавам.

Врло често осуђујем друге, чак их понекад клеветам, на себе се пак не жалим и себе увек оправдавам.

Нетрпељив сам, тврдоглав. Често се гневим, раздражујем се и у кући, и на страни. Исмевам друге.

Лако се врећам и памтим увреде, носим у срцу своје, а сам хоћу да мени опраштају, да се не срде на мене.

Понекад говорим неистину или полуистину, лажем.

Завист понекад продире у моје срце, и појављује се злурадост.

Бивало је случајева, када сам директно или индиректно присвајао туђе (крао), овим или оним путем.

Понекад сам се опијао.

Нисам често посећивао болне, нисам помагао потребитима.

Нечисте мисли и жеље продирале су у моје срце, прљале ме. (Осим мисли блудних, била су и дела блудна).

При првом искушењу готов сам био да поклизнем, сагрешим и само Господ није допустио да то учиним.

Жаљење, роптање на Бога, на људе појављивали су се понекад у тешким случајевима, и сви су изгледали криви, само не ја. (Често сам псовао, па чак и највеће светиње).

Падао сам у униније, чамотињу и приближавао се очајању. Само ме је Господ спасао од тако опаснот стања душе.

Сумње су се прикрадиле у душу и нисам се борио са њима, нисам вапио ка Господу, да би Господ развејао, уразумио ме; подавао им се и оправдавао њима моја нарушења захтева Мајке-Цркве.

Примећивао сам у себи жељу да се похвалим, да покажем себе с боље стране; ко се критички или неблагонаклоно односи према мени, сматрао сам га својим непријатељем и истом мером сам му враћао; ко ме је хвалио, ласкао ми, тога сам сматрао пријатељем и хвалио га.

Егоизам дубоко чучи у мени и ја се бринем само о себи самом.

У разним видовима појављује се у мени гордост, а смирења је тако мало.

Упорност сматрам за чврстоћу карактера, заборављајући, да је упорност последица скривене гордости.

Лако нарушавам заповести Божје, идем на компромис са злом и тако је у мени мало борбе са самим собом, брижљиво избегавам ту борбу и идем по линији најмањег отпора.

Удобност живота, угађање мојим греховима навикама привлачи ме, а то, да се царство Божије постиже трудом, борбом, плаши ме лењивог и спорог.

Неуздржан у јелу и пићу, наслађивао сам се укусном храном, по лакомости до преједања и презасићености.

Много времена сам проводио у пустим и празним разговорима, шалама, смеху, осуђивању, сплеткама.

Биоскоп, позориште, телевизија много ми узимају времена и учвршћују ме у греху.

Ценећи своје спокојство, мало, врло мало сам се бринуо за душу своје деце; нисам се борио са њиховим каприцима, нисам им уливао сазнање греха, неопходности страха Божјега.

Са задовољством сам читао новине, пуне романа, књиге које изазивају сумњу; избегавао сам да читам религиозно-моралну литературу.

Откривам у себи неко нерасположење према духовним лицима, према њиховим поукама, призивима да се мисли о спасењу душе, да се иде уским путем.

Широки пут ми је слadak и пријатан, премда и знам о жалосном крају његовом.

Без праве љубави према Богу, према људима, живим као грешни егоиста и погинућу, ако ме Господ, Спаситељ мој, не спасе.

Сав сам земаљски, сав грехован, премда душа моја и тежи Богу и тугује због мог ропства греху и ђаволу.

Све земаљско мени је мило, драго, блиско и пријатно, а други свет, духовни, вечни живот, припремање за њега, блаженство праведних, мучење грешних, мало утичу на моју душу, далеко су од мога срца и сазнања. У том односу у мени се примећује неко безосећање, оно што се на црквеном језику назива окамењеним неоосећањем.

Кајем се за све, свима праштам, било на кога да сам љут или у завади, и молим мога Спаситеља да ми опрости и подигне ме из блата где лежим, да ме очисти од нечистоте треховне и спасе ме.

Искрено молим мог духовног оца да се помоли за мене, да би ме Господ укрепио у борби са мојим гресима, мојим страстима, пошто увек падам, али увек се не дижем.

Молим да се помолите за мене и разрешите ме од мојих грехова. Много сам и заборавио, погружен у таштину живота.

Summary

Hieromonk Artemye Radosavlyevich

SALVATIONAL ASPECTS OF THE SACRAMENT OF REPENTANCE AND CONFESSION

In the first part of his article the author presents some central thoughts and statements on the sin and its devastating results for man, in order to go over to the exposition of thoughts on necessity and salvational holdings of repentance and confession for each true Christian. Then he talks about the sacrament (mystery) of repentance, which Jesus Christ has established in his Church for the sake of salvation of the penitent sinners, and about its salvational effects.

In the second part the author gives in Serbian translation some instructions from a Russian Prayer-book how one has to confess one's sins sincerely, as well as one example of a sincere confession of a contemporary Orthodox Christian.